

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого
Національна академія правових наук України

ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО В СИСТЕМІ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ЗВ'ЯЗКІВ: МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ

Матеріали «круглого столу»

(Харків, 4 грудня 2015 року)

За загальною редакцією *А. П. Гетьмана*

Харків
«Право»
2015

УДК 349.6
ББК 67.307
Е45

*За зміст та якість матеріалів
відповідальність несуть автори публікацій*

Екологічне право в системі міждисциплінарних зв'язків: методологічні засади : матеріали «круглого столу» (Харків, 4 груд. 2015 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – Х. : Право, 2015. – 344 с.

ISBN 978-966-458-918-2

Збірник містить тези наукових доповідей учасників «круглого столу», що відбувся у м. Харкові 4 грудня 2015 р.

Розраховане на науковців, фахівців у галузі права, студентів юридичних вищих навчальних закладів та всіх, хто цікавиться питаннями екологічного, земельного та аграрного права України.

**УДК 349.6
ББК 67.307**

ISBN 978-966-458-918-2

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2015

© Оформлення. Видавництво «Право», 2015

країн Європи від використання викопного палива (Швеція, частково Великобританія), для того, щоб зменшити шкідливі для зміни клімату викиди в атмосферу; зобов'язання економічно розвинутих країн надавати фінансову, організаційну та іншу допомогу країнам, що розвиваються, для скорочення викидів парникових газів з мінімальною шкодою для їх недосконалих економік.

Також, якщо враховувати поділ міжнародного права на галузь публічного і приватного права та суб'єктів міжнародних договорів (це завжди держави чи об'єднання держав), можна стверджувати, що міжнародне природноресурсове право є галуззю публічного права. Також у іноземній літературі можна зустріти поділ міжнародного права на «жорстке» та «м'яке». Основною відмінністю між ними слугує обов'язковість виконання норм, яка забезпечується примусом (в першому випадку) та рекомендацією до імплементації у національне законодавство. Це положення у повній мірі справедливе і для міжнародного природноресурсового права, яке можна, за окремими винятками (наприклад, зобов'язання за Кіотським протоколом тощо) вважати «м'яким», оскільки міжнародні договори враховують суверенітет держав, а національне законодавство, як правило, містить загальні принципи співробітництва між державами у сфері управління використанням природних ресурсів. Фактором, що послаблює міжнародно-правове регулювання природокористування, є те, що окремі країни закріплюють положення про зменшені зобов'язання за окремими розділами договору.

Санніков Дмитро Валерійович

кандидат юридичних наук, доцент

кафедри земельного та аграрного

права Національного юридичного

університету імені Ярослава Мудрого

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПЛАТИ ЗА ЗЕМЛЮ

Традиційно прийнято вважати, що плата за землю виражається у двох формах — земельний податок та орендна плата за використання земель державної та комунальної власності. Проте, наряд чи можливо із цим

погодитися, оскільки таке розуміння плати за землю пропонується Податковим кодексом України. Так, у зазначеному нормативно-правовому акті, а саме у п. 14.1.147. платою за землю пропонується вважати обов'язковий платіж у складі податку на майно, що справляється у формі земельного податку та орендної плати за земельні ділянки державної і комунальної власності. На перший погляд, ми маємо законодавче визначення плати за землю, проте говорити по його універсальність не доречно.

Це обумовлено положенням, що викладено у ст. 14.1 Податкового кодексу, де йдеться що терміни вживаються у такому значенні в цьому кодексі. Використовуючи формально-юридичний підхід, аналізуючи дію закону в просторі, можна цілком обґрунтовано дійти висновку стосовно відсутності універсальності цього визначення, оскільки воно розповсюджується тільки на випадки застосування норм виключно Податкового кодексу України.

Виходячи з викладеного, актуалізується питання розуміння поняття плати за землю в аспекті застосування інших нормативно-правових актів у сфері регулювання земельних відносин.

Перш за все, виходячи із положень Земельного кодексу України, плату за землю слід вважати однією із основних форм реалізації принципу платності землекористування. Ст. 5 Земельного кодексу України, визначаючи зазначений принцип, має такий зміст, відповідно до якого будь-яке користування, тобто вилучення корисних властивостей із земельної ділянки, має здійснюватися оплатно. Це стосується як користування власною земельною ділянкою, так і такою, що належить іншому суб'єктові. Мається на увазі земельна ділянка, що перебуває у постійному користуванні, оренді й, навіть, використовується на праві сервітуту.

Титул землекористування не може жодним чином впливати на реалізацію принципу платності. Знову ж таки, говорячи про платність при реалізації права власності, мається на увазі земельний податок. Відповідно до законодавства, розмір земельного податку повинен визначатися із урахуванням декількох факторів, у тому числі й стану земельної ділянки, її розміру, цільового призначення, якості ґрунтів, якщо такі наявні, та інших. Сам процес оподаткування земельних ділянок, розподіл коштів, що від цього процесу отримані, та інші фінансово-правові аспекти земельного податку, не входять до сфери регулювання земельного права, тому їх розгляд вважається недоречним. В той же час, визначення

розміру земельного податку має ґрунтуватися із урахуванням більшої кількості чинників, що покликані забезпечити виникнення мотивації у власника до більш ефективного використання земельної ділянки.

Якщо йдеться про орендну плату як форму плати за землю, то, як уявляється, слід застосовувати цю категорію не тільки до земель державної та комунальної власності. Знову ж таки, розмір орендної плати може слугувати ефективним чинником впливу на поведінку орендаря у сфері використання земельної ділянки раціонально. Формування розміру орендної плати має також, як і у випадку із земельним податком, орієнтуватися не тільки на оціночну вартість земельної ділянки, а й на її стан, якість ґрунтів, розташування, перспективи подальшого використання.

Податок, що нараховується при постійному землекористуванні, не повинен бути виключенням із загального правила реалізації принципу платності використання земель. При його розрахунку також необхідно орієнтуватися на, перш за все, не на фінансову частину й поповнення відповідних бюджетів, а на вплив, який здійснюватиметься на суб'єкта землекористування.

Більш проблемною уявляється ситуація із платою за землю при сервітутному землекористуванні. Якщо йдеться про платний сервітут, що встановлений договором, то проблема нівелюється й зводиться до стандартної, що зазначалася раніше при аналізі орендної плати. Більш цікавим уявляється розуміння реалізації принципу платності землекористування при здійсненні безоплатного сервітутного землекористування. Це питання потребує додаткового розгляду.

Проте, беручи до уваги викладене, розглядаючи плату за землю як форму реалізації принципу платності землекористування, у кожному випадку вбачається можливість здійснення впливу на учасників земельних відносин, а саме власників та землекористувачів. Якщо йдеться про такий вплив, то наявним становиться твердження про певне відношення плати за землю до елементів механізмів правового регулювання земельних відносин. І в такому випадку йдеться про економічний механізм впливу. Розмір плати за землю, в даному випадку, безпосередньо може бути спрямований на формування поведінки землекористувачів, на спонукання їх до вчинення певних дій, або застереження до вчинення певних дій. Так, встановлюючи високий розмір плати за землю, власник та користувач буде змушений або використовувати земельну ділянку настільки ефективно, щоб сплачені кошти щонайскоріше повернулися у вигляді

ді прибутку, тобто використовувати земельну ділянку із застосуванням високотехнологічних засобів та способів, або повністю припинити її господарське використання. В той же час, за низького розміру плати за землю, цілком можливо спонукати суб'єкта її використання до більш активного вилучення корисних властивостей із, наприклад, такої ділянки, яка раніше з будь-яких причин, не використовувалася.

Отже, підводячи підсумок викладеного, уявляється можливим зробити певні висновки не тільки про реалізацію принципу платності землекористування як сутність плати за землю, а й про великий та невикористаний потенціал цієї категорії у сфері забезпечення впливу на власників та користувачів земельних ділянок.

Сіряченко Ірина Ігорівна
кандидат юридичних наук, доцент
кафедри соціально-правових
дисциплін Одеського державного
університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ ЦІЛЬОВОГО ВИКОРИСТАННЯ ПРИБЕРЕЖНИХ ЗАХИСНИХ СМУГ У НАСЕЛЕНИХ ПУНКТАХ У КОНТЕКСТІ ЗЕМЕЛЬНОГО ТА ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Проблеми цільового використання прибережних захисних смуг, є досить актуальним та складним питанням, для розгляду на прикладі великих міст нашої країни (Одеса, Київ тощо), що потребує комплексного вирішення. Від відповідного правового регулювання спеціального цільового використання, залежить охорона та раціональне використання таких об'єктів. Проте на жаль, в умовах сьогодення, ми спостерігаємо дещо іншу ситуацію пов'язану із використанням цих земель.

Так на яскравому прикладі міста Одеса, можна спостерігати необґрунтовану, в деяких випадках навіть хаотичну забудову прибережної захисної смуги та пляжної зони моря, — об'єктами житлової забудови, об'єктами ресторанного господарства, об'єктами дозвільного характеру тощо. У більшості випадків така забудова призводить до забруднення водних об'єктів, порушення рельєфу берегових схилів, позбавлення